

ויליאם שקספיר

משל הקיבה

מתוך תמונת הפתיחה לטרגדיה "קוריוולנוס"

המשתתפים בקטע זה: חבורה של פֶּלְבָּאִים מתקוממים (בראשם אזרח א' ואזרח ב'); מְנַנְיוֹס אגריפָּא – בן מעמד הפֶּטְרִיקים וידיד של קוריוולנוס; ולבסוף מופיע גם קיוס מְרִצְיוֹס, הוא קוריוולנוס, מצביא מהולל המתעב פלבאים. זירת ההתרחשות היא רחוב ברומא בתקופת הרפובליקה. בצורת גרמה לרעב ולמחסור, אבל רק הפלבאים סובלים באמת מן המחסור, משום שהפטריוקים אגרו תבואה בשנים הטובות, ומחסניהם מלאים ונעולים.

[נכנסת חבורת אזרחים מתקוממים עם מעדרים, אלות וכלי נשק אחרים]

אזרח א' לפני שנעשה צעד נוסף – תנו לי לדבר.

כולם דָּבַר, דָּבַר.

אזרח א' כולכם נחושים בדעתכם שמוטב לנו למות מאשר לגווע

בְּרַעֲב?

כולם נחושים, נחושים.

אזרח א' לפני הכל, ברור לכם שקיוס מרציוס, הוא אויב העם מספר

אחד.

כולם ברור לנו, ברור לנו.

אזרח א' אז בואו נהרוג אותו, ותהיה לנו חיטה במחיר שנקבע אנחנו.

זה גזר הדין?

כולם די לדיבורים; בואו נעשה את זה. קדימה, קדימה!

אזרח ב' רק עוד מלה אחת, אזרחים טובים.

אזרח א' אנחנו נחשבים אזרחים עלובים, הפטריוקים נחשבים הטובים.

העוֹדְפִים של השליטים היו מצילים אותנו. אילו נתנו לנו את השיירים

שלהם לפני שיתקלקלו, היינו אומרים שהם נוהגים בנו בצורה אנושית.

אבל הם חושבים שאנחנו עולים להם יותר מדי ביוקר: הרזון המכלה

אותנו, הצורה המסכנה שלנו – הם כמו רשימת מלאי המפרטת

את השפע שלהם; סבלנו הוא הרווח שלהם. בואו ננקום על כל זה

בקלשונות שלנו לפני שניראה כמו מטאטאים; כי האלים יודעים את

האמת, אני מדבר מתוך רעב ללחם, לא מתוך צימאון לנקמה.

אזרח ב' אתם מוכנים לפעול דווקא נגד קיוס מרציוס?
כולם קודם כל נגדו. הוא כלב נושך לפשוטי העם.
אזרח ב' אתם מביאים בחשבון מה שעשה למען ארצו?
אזרח א' בהחלט, והיינו מוכנים לתת לו ציון טוב על זה, אלא שהוא
גומל לעצמו ונעשה גאוותן.
אזרח ב' אבל אל תדבר ברשעות.
אזרח א' אני אומר לכם, המעשים שבזכותם התפרסם, נעשו למטרה זו.
אנשים רכי-לכב אולי ימצאו לנכון להגיד שפעל למען ארצו, אך הוא
עשה זאת כדי לשאת חן בעיני אמו וכן כדי להיות עוד יותר גאוותן,
וגאוותנותו כבר מתנשאת עד לגובה מעלותיו.
אזרח ב' תכונת אופי שלא הצליח להתגבר עליה, אתה מחשיב לו
לחטא. אינך רשאי לומר שהוא חמדן.
אזרח א' גם בלי להיות רשאי לזה, לא יחסרו לי האשמות. יש לו
חסרונות בשפע, מי שינסה למנות אותם, יתעייף כהוגן. (צעקות
מחוץ לבמה) מה הצעקות האלה? בצד השני של העיר מתקוממים.
מה אנחנו מתעכבים ומפטטים פה? קדימה לקפיטול!
כולם בואו, בואו!
אזרח א' רגע, מי בא לפה?

[נכנס מנניוס אגריפא]

אזרח ב' זהו מנניוס אגריפא הנכבד, אדם שמאז ומתמיד אהב את
העם.

אזרח א' הוא טיפוס די הגון. הלוואי שכל השאר היו כמוהו.
מנניוס לאיזו עבודה יוצאים פה, בני עירי? לאן יצאתם במקלות
ובאלות? מה העניין?
דברו, בבקשה מכם.

אזרח ב' הדרישות שלנו אינן תעלומה לסנאט. זה שבועיים קיבלו
רמזים, מה אנחנו מתכוונים לעשות, ועכשיו נראה להם את זה
במעשים. אומרים שעותרים עניים יש להם ריח חזק מהפה; היום
ייזכחו לדעת שגם זרועות חזקות יש לנו.

מנניוס באמת, רבותי, ידידי היקרים, שכנים טובים, אתם רוצים להרוס
את עצמכם?

אזרח ב' כִּכְךָ אֵין צָרָךְ, אֲדוֹנֵי; כִּכְךָ נִהְרָסְנוּ.

מנניוס שְׁמְעוּ נָא, יְדִידֵי, הֵן הַפְּטָרִיקִים

מְלֵאִים חֲמֵלָה וְדֹאגָה לָכֶם. עַל הַמְצוּקָה

בְּיָמֵי מַחְסוֹר כְּמוֹ אֵלֶּה, אוֹלֵי תִצְלִיפוּ

בְּמִקְלוֹת הַלָּלוּ בְּרִקְיָעִים,

בְּמִקְוֵי לָקוּם עַל הַמְדִינָה הַרֹמִית,

אֲשֶׁר תִּמְשִׁיךְ לְדַהֵר בְּמִסְלוּלָהּ,

וּבְדֶרֶכָה תִרְמַס אֶלְפֵי גְדֵרוֹת

פִּי כְּמָה אֵיתְנוֹת מְכַל מְכֻשׁוֹל

אֲשֶׁר אַתֶּם תִּצְיָבוּ. כִּי לְמַחְסוֹר

גָּרְמוּ פֶה הָאֵלִים, לֹא הַפְּטָרִיקִים.

כָּרְעוּ נָא בְּרֶךְ, אֵל תְּרִימוּ יָד,
 אוֹלֵי זֶה יַעֲזֹר. אֲבָל אֲבוֹי,
 כִּי אֲסוּנְכֶם דּוֹחַף אֶתְכֶם לַעֲבֹר
 פֶּחַ הָאוֹרֵב לָכֶם, כִּךְ לְהִשְׁמִיץ
 אֶת מְנַהֲיֵינוּ, הַדּוֹאֲגִים לָכֶם
 כְּמוֹ אֵב לִילְדֵינוּ, בְּעוֹד אַתֶּם
 מְקַלְלִים אוֹתָם כְּמוֹ אוֹיְבִים.

אזרח ב' דואגים לנו? ממש! בינתיים לא דאגו לנו אף פעם. מניחים לנו לגווע מרעב, והמחסנים שלהם מתפקעים מרוב תבואה; מפרסמים צווים על הלוואה בריבית, כדי לתמוך במלווים בריבית; משעים יום-יום כל תקנה מועילה נגד העשירים, ומחוקקים יום-יום חוקי רשע הכובלים ומדכאים את העניים. אם המלחמה לא תבלע אותנו, הם יעשו זאת – זאת כל האהבה שהם רוחשים לנו.

מנניוס או שתודו שאתם רשעים גמורים, או שאתם טפשים בלי תקנה. אשמיע לכם ספור מאלף; אוֹלֵי כְּבֹר שְׁמַעְתֶּם אוֹתוֹ, אֵךְ הוּא מֵתָאִים לְתַכְלִיתִי, אִזּוֹ אֶתְאַמֵּץ לְדָלוֹת מִמֶּנּוּ עוֹד.

אזרח א' טוב, אדוני, נשמע אותו; רק אל תחשוב שתפטור את חרפתנו בסיפורי מעשיות; אבל אם אתה רוצה, תשמיע.

מנניוס פעם, כל איברי הגוף מרדו ביחד בקבה; בכך היא נאשמה: שהיא רובצת לה כמו מין בולען בתוך הגוף, סבילה ועצלה, אוגרת את האכל, ואף פעם אינה מטטה כתף, כשכל השאר רואים, שומעים, הוגים, הולכים, חשים, עובדים כאיש אחד ומספקים את הרצון ואת התאבון של כל הגוף. ענתה אז הקבה –

אזרח א' טוב, אדוני, אז מה ענתה אותה קבה?

מנניוס מיד אמר לה. במין גחון, לא צחוק מקרב לב, אלא רק כן – (מגהק) רואים? אני יכל לפלט גחון מהקבה, כמו גם דבור – השיבה בגערה לאיברים הנרגנים, המתמרדים, שהתקנאו בתכולתה; דברים כדרכנות, כפי שאתם השמצתם את הסנטורים, שאינם דומים לכם.

אזרח א' והקבה שלך – מה ענתה?

הראש מולך, העין צופיה, הלב יועץ, הזרוע היא חיל, רגלינו הן סוסינו, הלשון היא חצוצרה

לפני המחנה, ועוד תגברת
של סיעני משנה בגוף הזה;
ואם כל אלה –

מנניוס מה אז?

האיש דובר כמו אל! מה אז? מה אז?
אזרח א' אם תקבה, כמו קורמורן זולל,
תמשל בהם, שהיא בסך הכל
כיוור בתוך הגוף –

מנניוס טוב, מה אז?

אזרח א' אם כל האיברים יתלוננו,
איזו תשובה יש לקבה?
מנניוס אם רק תתנו לי –

מה שחסר לכם – קצת סבלנות,
אמסר את תשובתה של הקבה.
אזרח א' לוקח לך זמן.

מנניוס שמע נא, ידיד יקר,

קבה נכבדת זו שקולה היתה,
לא חפונה כמאשימיה, וכה ענתה:
"אמת, ידידי המאחדים נגדי, אמרה,
"אני קולטת ראשונה את כל האכל
המזין אתכם; וכך אמנם יאה –

אני הוא המחסן והחנות
של כל הגוף. אך אם אתם זוכרים,
אני שולחת זאת בנהרות דמכם
עד לחצר הלב, לכס המוח;
ודרך מחלות ומדורי הגוף,
גידים עזים כמו גם ורידים דקיקים
ממני אמצעי מחיה חיוניים
הם מקבלים, כדי לחיות. וגם
אם, ידידים טובים, פתאום אתם, –
זה רק דבר הקבה, הקשיבו נא –
אזרח א' כן, אדוני; בסדר.

מנניוס גם אם פתאום אינכם מסגלים

לראות מה שנתתי לכלכם,
סכום המאזן שלי מראה
שלכלכם החזרתי את הקמח, ולי
נותרו רק הסוביין. "מה דעתכם?
אזרח א' זאת מין תשובה. מה הנמשל שלך?

מנניוס קבה טובה זו היא הסנטורים,

ואתם האיברים המתמרדים: אם תבחנו
את עצתם, את דאגתם, ותעכלו
מה שנוגע לטובת הכלל, הן תגלו
כי כל ההטבות שקבלתם
באות הן או נובעות מהם לכם,

וְשׁוֹם דְּבַר אֵינִי בָּא מִצְדָּכְכֶם.
 מַה דְּעַתָּךְ אַתָּה, הָאֲגוּדֵל
 שֶׁל הַהִתְקַהְלֹת הַזֹּאת?
אֲזַרְחָ א' אֲנִי הָאֲגוּדֵל? וְלִמָּה אֲגוּדֵל?
מִנְנִיּוֹס כִּי בְהִיּוֹתְךָ עָלֹיב, נַחֲוֹת, עֲנִי
 מִפֶּל הַמּוֹרְדִים הַחֲכָמִים הָאֵלֶּה, אַתָּה צוֹעֵד בְּרֹאשׁ:
 אַתָּה, הַכֶּלֶב בֶּן הַגֹּזַע הַנַּחֲוֹת,
 קוֹפֵץ בְּרֹאשׁ לְתַפֵּס אֵיזָה יִתְרוֹן.
 אֲסַפּוּ מִקְלוֹת עֲבִים וְקַחוּ אֲלוֹת;
 רוֹמָא וְעַכְבְּרוּשִׁיָּה מִתִּיצְבִים לְקֶרֶב;
 וְצַד אֶחָד יִפְסִיד.
 [נִכְנַס קִיּוֹס מִרְצִיּוֹס]
 יַחֲי מִרְצִיּוֹס הַנְּאָצֵּל!
 מִרְצִיּוֹס תוֹדָה.
 וְאַתָּם מַה, חֲצִפְנִים בְּזוּיִים, עֲדִין
 מִתְגַּרְדִּים בְּדַעַתְכֶם הָעֲלוּבָה
 עַד שְׁחוֹטְפִים גְּרֵדֶת?

עברית מאיר ויזלטיר